

هویت کودکان ایران اسلامی در آموزش و پرورش دبستانی

الهه قربانی بهابادی

پردیس فرهنگیان فاطمه الزهرا یزد

Elahe.ghbaalll@yahoo.com

چکیده

نظام آموزش و پرورش در هر کشوری یکی از مهم ترین ارکان سازنده ی فرهنگ و هویت آن جامعه است ، لذا تقویت فرهنگ و هویت ملی ، نیازمند تقویت و تحول در نظام آموزش و پرورش است. بنابراین این مقاله قرار است به بررسی دو پژوهش ، یکی در ارتباط با بررسی هویت ملی در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و دیگری در مورد بازنمایی هویت ملی در کتاب های فارسی مقطع دبستان (چاپ ۱۳۹۳) ، بپردازد. دستاوردهای این تحقیق نشان از این دارند که در وهله ی نخست ، هویت ملی ایرانی موجود در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش ، ترکیبی از سه بعد هویت اسلامی ، هویت ایرانی و هویت متجددانه می باشد که می تواند موجبات همبستگی ملی را در میان دانش آموزان فراهم نماید که در این میان ، لایه ی هویت اسلامی از تاکید بیشتری در این سند برخوردار است. در وهله ی بعد ، تحلیل محتوای کتاب های درسی فارسی دبستان این نتیجه را می دهد که در ۶۱ درصد از کل مطالب و ۵۲/۱ درصد عکس های کتاب ، مؤلفه های هویتی وجود دارند. از این میزان در ۵۱/۴ درصد مطالب ، مؤلفه های هویت ملی و در ۴۳/۳ درصد ، مؤلفه های هویت دینی (اسلامی) برجستگی داشته اند. بدین ترتیب ملاحظه می شود که عناصر هویت ملی و اسلامی در کتاب های فارسی از جایگاه مناسبی برخوردارند.

واژگان کلیدی: هویت ، هویت ملی ، هویت اسلامی ، سند تحول بنیادین ، کتاب های فارسی ابتدایی

مقدمه و طرح مسئله

نظام تعلیم و تربیت در هر جامعه ای وظایف عدیده ای دارد که یکی از آنها تلاش در جهت تحقق و تقویت هویت ملی است. تحقق بخشیدن به چنین هویتی ، موجب می شود که دانش آموزان متناسب و هماهنگ با هنجار های حاکم بر جامعه تربیت شوند. فراگیری آداب ، رسوم ، باورها ، ارزش ها و مناسبات اجتماعی حاکم بر یک جامعه که بیانگر فرآیند اجتماعی شدن است، در کنار آشنایی با سمبل های فرهنگی و ملی ، مجموعاً هویتی را در فرد پدید می آورد که آن را هویت ملی می نامند. اما آنچه باید در این زمینه متذکر شد ، این است که تعلیم و تربیت در تحقق هویت ملی نقش اساسی بر عهده دارد و باید تمهیدات لازم را برای فراهم نمودن مؤلفه های مربوط به هویت ملی پدید آورد تا فردی را پرورش دهد که در آرمان خواهی و حرکت به سوی آن ، با ملت همسو و همگام باشد و ویژگی های مربوط به فرهنگ و هویت مربوط به آنها را دارا باشد. (رهبری، ۱۳۹۳)

بنابراین سیستم و متون آموزشی هر کشور، تعمیق و اشاعه ارزش ها و هنجارهای حاکم و به تعبیری هویت و فرهنگ جمعی را در چارچوب مرزهای ملی به عهده دارد. از منظر آموزشی، تمامیت هویت و فرهنگ از نسلی به نسل دیگر منتقل شده و جامعه پذیری در ابعاد مختلف آن تحقق می یابد و در سنین پایین تر یعنی مقطع ابتدایی، با توجه به گیرایی ذهنی کودکان، این